

Toespraak Mizhgona Yusupova

Huisarts Amersfoort

9 april 2026

Goedemorgen dames en heren,

Mijn naam is Mizhgona Yusupova.

Ik ben huisarts hier in Amersfoort, met roots in Tadzjikistan.

In mijn werk kijk ik dagelijks naar mensen.

Naar hun lichaam.

Naar hun klachten.

Naar hun pijn.

Maar ik kijk ook naar hun voorgeschiedenis.

Want geen mens staat op zichzelf.

Achter iedere patiënt staat een familie.

Een moeder. Een vader.

Een dorp. Een herinnering.

Misschien is het daarom dat deze plek mij zo diep raakt.

Toen ik mij begon te verdiepen in de geschiedenis van deze 101 mannen,

heb ik boeken gelezen en verslagen bestudeerd.

Ik wilde begrijpen wat hier is gebeurd.

En één woord bleef bij mij hangen.

“Untermenschen.”

Ondermensen.

Dat woord raakte mij zo diep

dat ik er 's nachts wakker van lag.

Hoe kan een mens een ander mens zo noemen?

Als arts weet ik wat honger met een lichaam doet.

Honger is niet alleen een lege maag.

Honger betekent spierafbraak.

Duizeligheid.

Verzwakking van het immuunsysteem.

Een lichaam dat langzaam zijn kracht verliest.

Langdurige ondervoeding tast niet alleen het lichaam aan,
maar ook het denken en het concentratievermogen.

Deze mannen werden doelbewust uitgehongerd.

Zij kregen nauwelijks voedsel.

Zij werden blootgesteld aan kou.

Zij werden mishandeld.

Zij kregen geen medische zorg.

Hun lichamen werden langzaam gebroken.

Maar er was één moment dat mij bijzonder trof.

Ik las hoe zij, uitgehongerd en uitgeput,
door Amersfoort werden geleid.
Hoe er brood naar hen werd gegooid.
Niet uit medelijden.
Maar om te zien of zij zouden vechten.
Om te bewijzen dat zij ondermensen waren.
Maar dat gebeurde niet.
Zij vochten niet.
Zij schreeuwden niet.
Zij rukten het brood niet uit elkaars handen.
Zij verdeelden het.
Rustig.
Met waardigheid.

Toen ik dat las,
zag ik niet alleen geschiedenis.
Ik zag innerlijke kracht.

Als arts weet ik:
wanneer een lichaam extreem verzwakt is,
neemt instinct vaak de overhand.
Maar hier bleef iets anders overeind.
Hier bleef menselijkheid overeind.

Hier liggen geen ondermensen.

Hier liggen jonge mannen uit Centraal-Azië —

uit wat wij vandaag kennen als Oezbekistan, Kazachstan en Tadzjikistan.

Zij kwamen uit een regio die eeuwenlang een centrum was van wetenschap, geneeskunde en cultuur.

Uit Buchara kwam Avicenna — een van de grootste artsen uit de geschiedenis.

Uit Choresm kwam Al-Khwarizmi, grondlegger van de algebra.

Uit dezelfde regio kwam Al-Biruni, die al in de elfde eeuw de omtrek van de aarde berekende.

Dit is de beschaving waaruit deze mannen voortkwamen.

Maar vandaag denk ik ook aan hun families.

In mijn praktijk zie ik hoe diep verlies kan ingrijpen.

Hoe belangrijk het is om te weten wat er met een dierbare is gebeurd.

Onzekerheid is een wond die niet geneest.

Deze mannen werden niet alleen van hun leven beroofd.

Hun families werden beroofd van duidelijkheid.

Van afscheid.

Van een graf.

Van antwoorden.

Daarom is herdenken belangrijk.

Voor mij zijn zij geen nummers.

Zij zijn zonen.

Zij zijn broers.

Zij zijn mensen.

En voor mij persoonlijk
zijn zij ook deel van mijn geschiedenis.
Deel van mijn culturele wortels.
Deel van mijn mens-zijn.

En daarom sta ik hier vandaag.
Omdat geen mens minder is dan een ander.
En omdat herinneren betekent
de menselijkheid teruggeven
die ooit werd ontkend.

Dank u wel.